International Journal of Social and Humanities Sciences Research
JSHSR
Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi
Uluslararası Hakemli Dergi- International Refereed Journal
ISSN: 2459-1149

Received-Makale Geliş Tarihi 08.12.2024
Published-Yayınlanma Tarihi 31.01.2025
Volume-Cilt (Issue-Sayı), ss/pp 12 (115), 112-117

Research Article /Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.14787282/

Rabia Çakmak
https://orcid.org/0009-0009-8253-341X
Kilis 7 Aralık Üniversitesi, İİBF, İktisat, Kilis, Türkiye
ROR Id: https://ror.org/048b6qs33

Fatma Gül Özsoy
https://orcid.org/0009-0001-6113-3611
Okan Üniversitesi, İİBF, İşletme, İstanbul Türkiye
ROR Id: https://ror.org/054d5vq03

Türkiye Ekonomisinin Kırılganlığı

The Fragileity Of The Turkish Economy

ÖZET

Türkiye'nin ekonomik yapısındaki zayıflık, uzun yıllardır önemli bir inceleme konusu olmaktadır Ülkedeki ekonomik modelin genellikle iç talep ve harcamalara odaklanması, dış finansmana bağımlılığı artırarak kronik cari açık gibi yapısal sorunları derinleştirmektedir. Bu durum, ekonomik büyümeyi dış etkilere karşı hassas hale getirmektedir. Özellikle yüksek büyüme dönemlerinde ithalatın artması ve döviz talebindeki yükseliş, cari açığı daha da derinleştirirken, ekonomik daralma dönemlerinde iç talebin azalması cari açığı daraltabilse de bu süreç yatırım ve iş kayıplarını beraberinde getirebilmektedir. Türkiye'nin ekonomik hassasiyetlerini artıran temel unsurlar arasında dış borç yükü, döviz kuru dalgalanması ve yüksek enflasyon yer almaktadır. Ekonomik büyüleme performansıyla doğrudan ilişkili olan bu yapısal sorunların çözülmesi ve dış finansmana bağımlılığın azaltılması gerekmektedir.
Anahtar Kelimeler: Cari Açık, Büyüme, Enflasyon, Döviz Kuru

ABSTRACT

The weakness in Turkey's economic structure has been an important subject of investigation for many years. The fact that the economic model in the country generally focuses on domestic demand and expenditures deepens structural problems such as chronic current account deficit by increasing dependence on external financing. This situation makes economic growth sensitive to external influences. Especially in periods of high growth, the increase in imports and the increase in foreign exchange demand further deepen the current account deficit, while the decrease in domestic demand in periods of economic contraction may narrow the current account deficit, but this process may bring about investment and job losses. Key factors that increase Turkey's economic vulnerabilities include external debt burden, exchange rate fluctuation and high inflation. These structural problems, which are directly related to economic growth performance, need to be solved and dependence on external financing should be reduced.
Keywords: Current Account Deficit, Growth, Inflation, Exchange Rate

1. GİRİŞ

Türkiye ekonomisinin hassas yapısı, büyüme için bir tehdit oluşturmaktadır. Çünkü dış finansman gereksinimi cari açık ve döviz kuru dalgalanmaları gibi yapısal sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Serbest piyasaya geçişle birlikte Türkiye, dışa bağımlı bir büyüme modeline yönelmiş ve bu durum ekonomik zorunlulukları artırmıştır. Makalenin ikinci kısmında, Türkiye'nin ekonomik yapısındaki değişimler ele alınarak, 1980'lerden sonra uygulanan ekonomik politikalarla ithalata dayalı büyüme modelinin nasıl yüksek bir dış finansman ihtiyacına yol açtığı açıklanmaktadır. 24 Ocak 1980 Kararları sonucunda serbest piyasa ekonomisine geçişin, dış ticaret açığını artırarak cari açık sorununu derinleştirdiği ve bu sürecin yansımalarının tartışıldığı belirtilmektedir.

Makalenin üçüncü kısmında, Türkiye ekonomisinin hassas yapısı ile büyüme arasındaki ilişki ele alınmaktadır Burada, iç talep ve harcamalara dayalı büyüme modelinin dış finansman bağımlılığını artırdığı ve yüksek büyüme dönemlerinde döviz talebindeki artışla dış borç yükünün yükseldiği vurgulanmaktadır Yüksek büyüme dönemlerinde cari açığın nasıl genişlediği, buna karşılık büyümenin yavaşladığı dönemlerde iç talepteki daralmaların cari açığı nasıl daralttığı; bununla birlikte ekonomik faaliyetlerin olumsuz etkilenmeden sürdürülebilmesinin gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Ayrıca, ekonomik hassasiyet ile büyüme arasındaki bağın derinleşmesine neden olan makroekonomik sorunlar arasında döviz kuru dalgalanmaları, dış borçlar ve yüksek enflasyon öne çıkarılmaktadır.

Türkiye'nin, ekonomik kırılganlığını azaltmak için yapısal reformların önemi, dördüncü bölümde irdelenmektedir. Dış finansmana olan bağımlılığın azaltılması, ihracata dayalı büyüme stratejisinin benimsenmesi ve üretim kapasitesinin artırılmasının vurgulanması gerektiği belirtilmektedir. Bunun yanı

sıra, ekonomik büyüme üzerindeki etkileri hafifletmek amacıyla enerji bağımlılığını azaltacak yatırımların teşvik edilmesinin önemine dikkat çekilmektedir.

2. TÜRKİYE EKONOMİSİNİN TARİHSEL ARKA PLANI

1923-1929 döneminde iktisadi bağımsızlık ve iktisadi kalkınmanın hızlı bir biçimde sağlanması hedefi etkindir. Bu dönemde devletçilik ve iç pazara yönelik bir ekonomik model izlemiştir. İhracatın büyük bir kısmını tarım sektörü karşılamakta, sanayileşme modelinde ise devletin etkin rolü bulunmuştur. Cumhuriyet'in kuruluşu ile benimsenen denk bütçe ve dış ödemeler dengesinin sağlanması temel ilkelerden olmuştur. Atatürk'e gore,tam bağımsızlık hedefi,ancak mali bağımsızlıkla gerçekleşir;mali bağımsızlık ise denk ve ülke yapısına uygun bütçe koşuluna bağlıdır.Atatürk,ekonomik kalkınmanın dış borçla,karşılıksız para basılarak,bağımsızlığı terk ederek ve ekonominin dengeleri gözetmeden gerçekleşmesine karşı çıkmış,para değerinin istikrarına büyük önem vermiştir.Bunu sağlamak için de Kutuluş savaşı sırasında ve sonrasında karşılıksız para basılmasına izin verilmemiştir.Genelikle ithal ikameci bir politika izlenmiş,ancak 1980 yılından itibaren ülke tamamen dışa açılmıştır.

24 Ocak 1980'de alınan kararlar, Türkiye' nin ekonomik yapısında önemli bir değişimin başlangıcını işaret etmiştir. Bu kararlarla birlikte ithal ikameci politikalar terk edilerek, serbest piyasa ekonomisine geçiş süreci başlamıştır. İhracata dayalı ekonomi modeli benimsenmiş dış ticareti canlandırma çabaları, yabancı sermaye ve döviz girişini artırmıştır. Kamu harcamalarında kısıtlamaya gidilerek ve devletin ekonomideki rolü azaltılmaya başlanmıştır. Özelleştirme politikalarının uygulanmasıyla kamu iktisadi teşebbüslerinin etkinliğinde azalma yaşanmış, faiz oranlarının serbest bırakılması ise enflasyonu kontrol altına alma hedefiyle hayata geçirilmiştir. 24 Ocak tedbirleri kısa vadede etkili olsa da uzun vadede beklenen sonuçları tam anlamıyla vermemiştir. 1990'ların başında devam eden dönüşüm sürecinde yüksek enflasyon ve dış borç sorunları gibi yapısal meselelerle karşılaşılmıştır.

2000 yılında, Türkiye enflasyonla mücadelede IMF ve Dünya Bankası'ndan destek almıştır. Ancak, yüksek cari açık, yüksek enflasyon ve dışa bağımlılık gibi sorunlar ekonomik istikrarın ve kalıcı büyümenin sağlanmasını zorlaştırmıştır. 2001 krizinin ardından uygulanan makroekonomik politikalarla ekonomide iyileşme sağlanmış ve daha istikrarlı bir büyüme sürecine girilmiştir. "Acil eylemlerin ardından mali politikalara dayalı istikrar programlarının uygulanmasıyla 2002-2007 döneminde kesintisiz bir büyüme yaşanmış, enflasyon ve bütçe açıkları önemli ölçüde azalmıştır." Ancak bu süreçte tarım ve sanayideki üretim düşüşleri ile işsizlik oranlarının yüzde 10'un üzerinde seyretmesi değişmemiştir. Dışa bağımlı ekonomik yapı, borçlanmayı artırmaya devam etmiştir (Cinel, 2018: 58).

2008 küresel finans krizi, Türkiye ekonomisini olumsuz etkilemiş; ihracatın daralması ve sermaye çıkışları yaşanmıştır. Ancak güçlü bankacılık sektörü sayesinde krizden hızlı bir toparlanma sağlanmıştır. Kriz sonrası dönemde büyüme, iç talebe dayalı olarak devam etmiş ancak bu model cari açığın artmasına ve dış borç bağımlılığının derinleşmesine yol açmıştır (Erdem ve Yıldız, 2019:13).

2014 sonrasında büyüme hızında yavaşlama görülmüş ve enflasyon çift haneli rakamlara yükselmiştir. Türkiye, 15 Temmuz darbe girişimi ve bölgesel jeopolitik risklerin etkisiyle ekonomik belirsizliklerle karşılaşmıştır. 2018'de ABD ile yaşanan siyasi gerilimler ve ekonomik zayıflıklar nedeniyle Türk Lirası ciddi bir değer kaybına uğramıştır. 2019'da başlayan pandemi, dünya genelinde olduğu gibi Türkiye ekonomisini de durgunluğa ve arz zinciri sorunlarına sürüklemiştir (Cinel, 2018: 60).

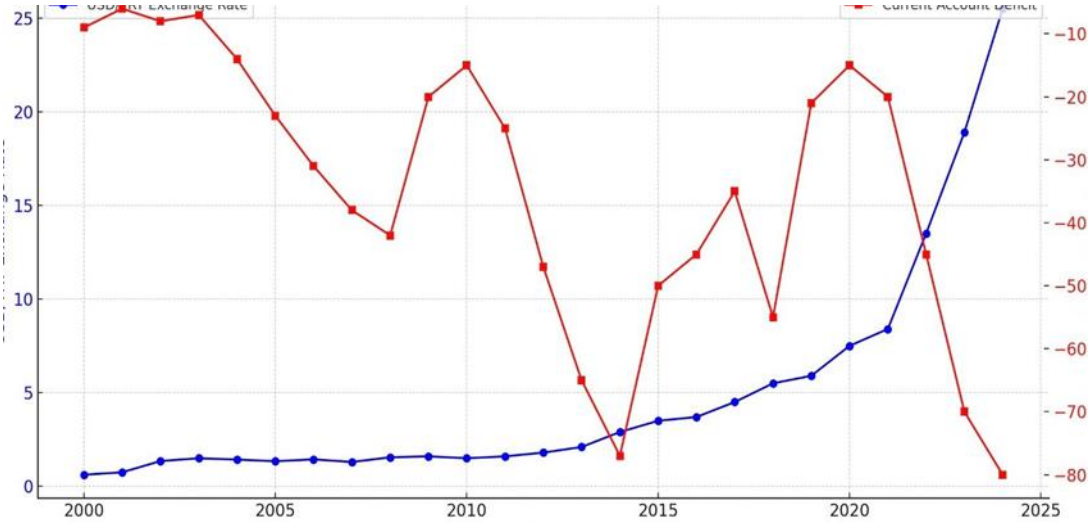
2021'de gerçekleştirilen faiz indirimleri, enflasyon ve döviz kuru üzerinde baskıya neden olmuştur. Yanlış uygulanan politikalar sonucunda dış ticaret açığı ve düşük döviz rezervleri, Türkiye ekonomisinin kırılganlığını artırmıştır.

3. EKONOMİNİN KIRILGAN YAPISININ NEDENLERİ

3.1. Dış Finansman Ve Cari Açık

Türkiye ekonomisinin kırılgan yapısının temel nedenlerinden biri, dış finansman ve cari açıktır. Özellikle portföy yatırımları gibi kısa vadeli ve yüksek riskli finansman araçlarına olan bağımlılık, ani sermaye çıkışları riskini artırmaktadır. Bu tür yatırımlar, ekonominin belirsiz dönemlerinde döviz piyasasında ciddi dalgalanmalara neden olmaktadır. Ayrıca, doğrudan yabancı yatırımların sınırlı düzeyde kalması, ekonominin sürdürülebilir finansman ihtiyacını karşılamada yetersiz kalmasına yol açmaktadır. Türkiye'nin kısa vadeli dış borç stokunun yüksekliği, finansman maliyetlerini artırarak ekonomik istikrarın sürdürülmesini zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda, cari açık ve dış finansman ihtiyacı, Türk ekonomisinin döviz rezervlerini zorlayan ve döviz kurunu baskı altında tutan bir döngü yaratmaktadır. Özellikle enerji ve ara mallar gibi ithalata bağımlı kalemler, cari açığın büyümesine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Tüm

bu sorunlar, dış finansman ve cari açığı, Türkiye ekonomisinin yapısal kırılganlığını derinleştiren önemli faktörlerden biri haline getirmektedir (Irmak, 2023: 55).

Grafik 1. Cari Açık Ve Döviz Kur İlişkisi **Kaynak**: EVDS, 2024

Grafik 1, 2000-2024 yılları arasında Türkiye'nin USD/TRY döviz kuru (mavi çizgi) ve cari açığın (turuncu çizgi) nasıl değiştiğini göstermektedir. Bu iki gösterge, Türkiye ekonomisinin hassasiyetini açıklayan önemli faktörlerdir. Grafik üzerinden öne çıkan noktalar ve ekonomik kırılganlıkla ilişkili bu durum şu şekilde ifade edilebilir:

2000'li yıllarda döviz kuru genellikle sabit bir seyir izlerken (1,5-2 TRY seviyelerinde), cari açık önemli ölçüde değişkenlik göstermiştir. Özellikle 2008 küresel finans krizine kadar olan süreçte cari açık artış eğilimindeyken döviz kuru görece sabit kalmıştır. Bu dönemde dış kaynak girişleri fazlaydı; ancak cari açık, ekonomik kırılganlığı artıran bir unsur olarak öne çıkmıştır.

2010-2018 döneminde döviz kuru hızla yükselmiş ve 2013'te 2 TRY seviyesinden 2018'de 5 TRY seviyelerine ulaşmıştır. Bu dönemde cari açık yeniden derinleşmiş ve özellikle 2011-2013 yılları arasında ciddi açıklar verilmiştir. Dövizdeki yükseliş, dış finansmana bağımlılığın getirdiği risklerin bir sonucu olarak değerlendirilmiştir. Döviz kurundaki artış, dış borç yükünü artırmış ve ekonomik dengeleri zorlamıştır.

2024 yılına gelindiğinde, döviz kuru 25 TRY seviyesine ulaşmış ve cari açık, 2019'da daralmasına rağmen 2020 sonrası tekrar büyüyerek kırılganlığı artırmıştır. Döviz kurundaki bu ani yükseliş, dış borç yükünü ağırlaştırarak ekonomik istikrarı tehdit etmiştir.

Yukarıdaki Grafik, Türkiye ekonomisinin yüksek döviz kuru ve cari açık arasındaki kırılgan dengesini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Türkiye, enerji ve ara malları ithalatında yüksek düzeyde dışa bağımlıdır. Döviz kurundaki artış, ithalat maliyetlerini artırarak cari açığı büyütmekte ve enflasyonu tetiklemektedir. Döviz cinsinden borçlanmış şirketler ve bankalar için kur artışı, borç ödeme kapasitelerini zayıflatarak ekonomik krizleri tetikleyebilir. Cari açığın finansmanı genellikle kısa vadeli yabancı yatırımlarla sağlanmaktadır; ancak güven azaldığında bu kaynaklar hızla ülkeyi terk edebilmekte, döviz şokları ve ekonomik daralmalar yaşanabilmektedir. Döviz kurundaki artış ve cari açık birleştiğinde, ekonomik büyüme yavaşlamakta ve işsizlik oranları yükselmektedir.

Bu analiz, Türkiye ekonomisinin dış finansmana bağımlılığını ve yüksek cari açığın döviz kuru üzerindeki baskısını net bir şekilde göstermektedir. Döviz kurunun yükseldiği dönemlerde cari açığın finansmanı zorlaşmakta ve bu durum ekonomik kırılganlığı artırmaktadır. Türkiye'nin bu kırılgan yapısını azaltması için ihracata dayalı büyüme modeli, enerji bağımlılığını azaltacak yatırımlar ve dış borç riskini sınırlayıcı politikalar gibi yapısal reformların kritik önemde olduğu vurgulanmaktadır (Irmak, 2023: 64).

3.2. Yüksek Enflasyon Ve Faiz

Türkiye'deki yüksek enflasyon oranları, özellikle dar gelirli vatandaşlar için yaşam maliyetlerini artırmakta ve alım gücünü önemli ölçüde düşürmektedir. Enflasyonun yüksek olması, hem hane halklarını hem de iş dünyasını belirsizlik içinde bırakmaktadır. Fiyat istikrarının kaybolması, ekonomik planlamayı zorlaştırırken şirketlerin maliyet hesaplamalarını ve geleceğe yönelik yatırım kararlarını olumsuz

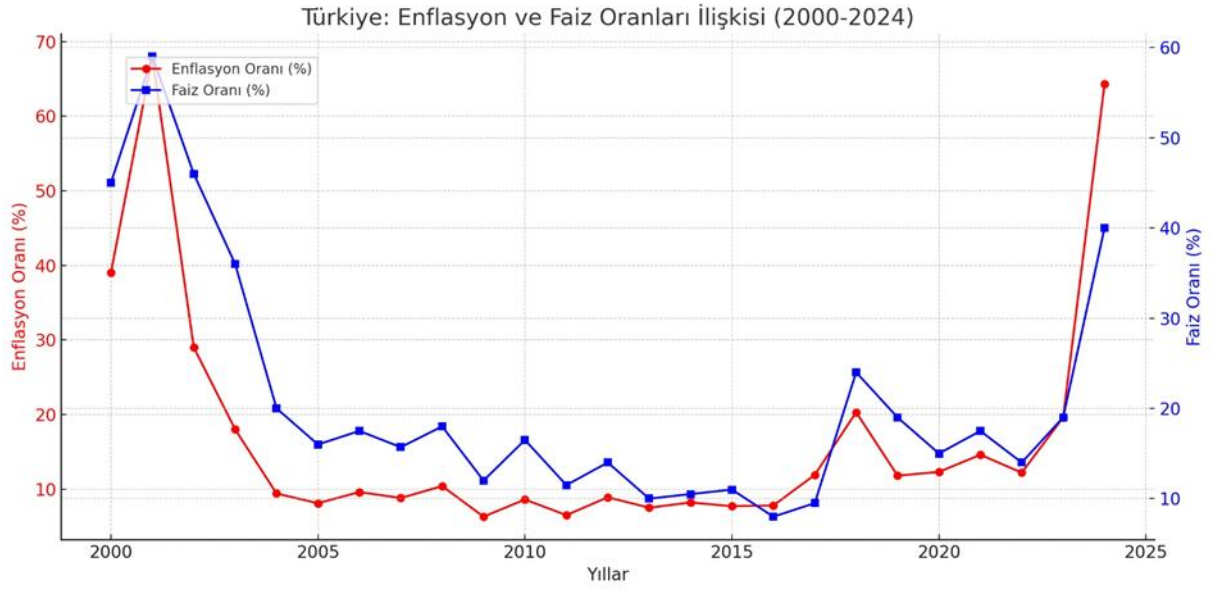
etkilemektedir. Süregelen yüksek enflasyon, tüketici ve üretici fiyatları arasındaki dengeyi bozarak tasarrufları eritirken yoksulluk seviyesini artırmaktadır. Aynı zamanda, döviz kurlarındaki dalgalanmalar ithalat fiyatlarını yükselterek dış ticaret açığını büyütmektedir (Başçı, 2011: 17).

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), enflasyonla mücadelede faiz artırımı yoluna gitse de bu politikaların sürdürülebilir büyüme ve fiyat istikrarı üzerinde yeterli etkisi olmamıştır. Türkiye ekonomisindeki kırılganlıklardan biri, özel sektörün döviz cinsinden borçlanmasıdır. Yüksek faiz oranları, özellikle döviz cinsinden borçlanan firmaların maliyetlerini artırarak finansal istikrarı tehdit etmektedir. Bu durum, ekonomik büyüme üzerinde olumsuz etkiler yaratabilmektedir.

Faiz indirimleri kısa vadede büyümeyi desteklese de, uzun vadede ekonomik dengesizliklere yol açma riski taşımaktadır. Bu tür politikalar, ekonomik kırılganlıkların artmasına ve enflasyonun yüksek seviyelerde kalmasına neden olabilmektedir. Türkiye'de enflasyonun yüksek seyretmesi, yerel para biriminin değer kaybına yol açmaktadır. Döviz kurlarındaki artış, enflasyonu daha da yükselterek faiz oranlarını artırma zorunluluğunu beraberinde getirmektedir.

Son yıllarda uygulanan düşük faiz politikaları, enflasyonu kontrol altına almada başarısız olmuş, yatırımcı güvenini sarsarak sermaye çıkışlarını tetiklemiş ve döviz kurlarında dalgalanmaları artırmıştır. Sürekli değişen ekonomik politikalar ve belirsizlikler, yatırımcıların Türkiye ekonomisine olan güvenini zayıflatmıştır.

Enflasyon ve faiz oranları, Türkiye ekonomisinin kırılgan yapısını derinleştiren iki önemli faktördür. Yüksek enflasyon alım gücünü zayıflatırken ekonomik istikrarı tehlikeye atmaktadır. Öte yandan, faiz oranlarının yüksek tutulması enflasyonu baskılamaya çalışırken büyüme üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bununla birlikte, düşük faiz politikaları ve belirsiz para politikaları, uzun vadede ekonomik dengeleri bozarak Türkiye'nin sürdürülebilir büyüme yolunda ilerlemesini engellemektedir (Başçı, 2011: 28).

Grafik 2. Yüksek Enflasyon ve Faiz **Kaynak:** TCMB, 2024

Yukarıdaki grafik, enflasyon oranları (soluk renkte gösterilen çizgi) ile faiz oranları (açık renkte gösterilen çizgi) arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Milenyumun başında, özellikle 2000 ve 2001 yıllarında, hem enflasyon hem de faiz oranlarında önemli artışlar yaşanmıştır. Enflasyon %68 seviyelerine kadar yükselirken faiz oranları %59'a ulaşmıştır. Bu durum, ekonomik krizin açık bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

2004-2013 yılları arasında ise enflasyon oranlarının %10 seviyelerinin altına düştüğü ve faiz oranlarında da azalma görüldüğü bir dönem yaşanmıştır. Bu süreçte ekonomik istikrarın sağlanması hedeflenmiş ve faiz ile enflasyon arasındaki pozitif korelasyona dikkat çekilmiştir. Ancak 2018 yılı, yeni bir ekonomik dalgalanma dönemine işaret etmektedir. Bu dönemde enflasyon %20'yi aşarak yüksek seviyelere çıkmış, faiz oranları ise %24'e kadar yükselmiştir. Bu durum, enflasyon üzerindeki baskılarla faiz artırımlarının zorunlu hale geldiğini göstermektedir.

2022 yılında enflasyon oranları hızla yükselerek %64,3 seviyelerine ulaşmıştır. Faiz oranları da bu dönemde artış göstermiş olsa da, para politikasındaki dalgalanmalardan etkilenmiştir. Türkiye'deki enflasyon ve faiz oranlarındaki değişkenlik, ekonomik kırılganlığın önemli göstergeleri arasında yer almaktadır. Özellikle dış şoklar ve döviz kurundaki artışlar, enflasyonun hızla yükselmesine yol açmakta ve merkez bankasını faiz artırmaya zorlamaktadır.

Yüksek enflasyon, ekonomik büyüme üzerinde olumsuz etkiler yaratarak hem yatırımcıların hem de tüketicilerin güvenini azaltabilir. Yüksek faiz politikaları ise kısa vadede enflasyonla mücadelede etkili bir araç olarak kullanılsa da uzun vadede ekonomik büyüme üzerinde olumsuz sonuçlara yol açabilir. Türkiye ekonomisi için enflasyon ve faiz oranlarının dengelenmesi, hem fiyat istikrarının hem de sürdürülebilir büyümenin sağlanması açısından kritik öneme sahiptir.

4. TÜRKİYE EKONOMİSİNİN KIRILGAN YAPISI VE BÜYÜME İLİŞKİSİ

Türkiye ekonomisinin kırılgan yapısı ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki, özellikle gelişmekte olan ülkeler için tipik bir örnek teşkil etmektedir. İç talep ve tüketim odaklı büyüme modeli benimseyen Türkiye ekonomisi, sık sık dış finansman ihtiyacı ve cari açık sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Bu model, büyüme dönemlerinde ekonomik dinamizmi artırsa da dış ticaret açığı ve finansman bağımlılığı gibi yapısal sorunları beraberinde getirmektedir. Özellikle ithalat bağımlılığı, döviz talebini yükselterek cari açığın genişlemesine neden olmakta ve ekonomiyi dış şoklara karşı savunmasız bırakmaktadır (Tezer, 2016:150).

Yüksek büyüme dönemlerinde artan dış ticaret açığı, finansal istikrarı tehdit eden önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Örneğin, Türkiye'nin 2010-2017 yılları arasında yaşadığı yüksek büyüme performansı, büyük ölçüde dış borçlanma ve kısa vadeli sermaye girişleri ile finanse edilmiştir. Bu süreçte, cari açık/GSYH oranı yükselmiş ve ekonominin döviz kuru dalgalanmalarına ve sermaye çıkışlarına duyarlılığı artmıştır (Tezer, 2016:155).

Büyümenin yavaşladığı dönemlerde ise ithalat ve iç talepteki düşüş, cari açığın daralmasına neden olmuştur; ancak bu daralma, ekonomik aktivitedeki gerileme nedeniyle sürdürülebilir olmamıştır. Örneğin, 2018-2019 yıllarındaki ekonomik daralma, büyüme oranlarını düşürürken cari açığın daralmasını sağlamış; ancak bu süreçte yatırımlar ve istihdam üzerinde olumsuz etkiler gözlemlenmiştir.

Makroekonomik kırılganlık unsurları arasında dış borç yükü, kısa vadeli sermaye hareketleri, yüksek enflasyon ve döviz kuru oynaklığı bulunmaktadır. Türkiye'nin döviz kurundaki dalgalanmalara olan duyarlılığı, kredi temerrüt risk primi (CDS) göstergelerindeki artış ve dış borç faiz yükü ile daha da belirgin hale gelmiştir. Bu kırılganlıklar, ekonomik büyümenin sürdürülebilirliğini olumsuz yönde etkileyerek uzun vadeli istikrarı tehdit etmektedir (Yiğiter ve Sarı, 2022:4).

Türkiye'nin mevcut ekonomik yapısının sürdürülebilir büyüme açısından dönüşüm geçirmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda, ihracata dayalı bir büyüme modelinin benimsenmesi, katma değer yaratan sektörlere yatırım yapılması ve dışa bağımlılığın azaltılması kritik önem taşımaktadır. Yapısal reformlar, üretim kapasitesinin artırılması ve tasarruf oranlarının yükseltilmesi, ekonominin dış şoklara karşı daha dayanıklı hale gelmesini sağlayabilir. Bu dönüşüm, aynı zamanda Türkiye'nin makroekonomik istikrarını güçlendirecek ve kırılganlıklarını azaltacaktır (Topçu, 2017:184).

Bu bağlamda, ekonomik kırılganlık ile büyüme arasındaki ilişki yalnızca kısa vadeli makroekonomik politika araçlarıyla değil, uzun vadeli ve kapsamlı bir yapısal dönüşüm süreci ile ele alınmalıdır. Türkiye'nin bu dönüşümü gerçekleştirebilmesi için kamu maliyesi, dış ticaret dengesi ve finansal istikrar politikalarını bir bütün olarak değerlendirmesi gerekmektedir.

5. SONUÇ

Türkiye ekonomisinin hassas yapısı, sürdürülebilir büyüme üzerindeki olumsuz etkilerini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. İthalata dayalı üretim modeli ve dış finansmana bağımlılık, yüksek döviz kuru ile cari açık arasında bir kısır döngü yaratmaktadır. Bu yapısal zayıflıklar, hem kısa vadeli dalgalanmalara hem de uzun vadeli istikrar bozulmalarına neden olmakta, ekonomik büyümeyi olumsuz yönde etkilemektedir.

Türkiye'nin bu kısır döngüyü kırmak için ihracata dayalı bir büyüme stratejisine odaklanması gerekmektedir. Ayrıca enerji bağımlılığını azaltacak yatırımların yapılması ve finansal riskleri sınırlayıcı yapısal düzenlemelerin hayata geçirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra, yüksek enflasyon ve faiz oranlarının ekonomik büyüme üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla fiyat istikrarını sağlayacak tutarlı para ve maliye politikalarının benimsenmesi elzemdir.

Bu tür bir dönüşüm, yalnızca ekonomik büyümenin sürdürülebilirliği için değil; aynı zamanda küresel rekabet gücünün artırılması ve toplumsal refah seviyesinin yükseltilmesi için de kritik bir rol oynamaktadır.

KAYNAKÇA

Başçı, E. (2011). *Enflasyon hedeflemesi ve faiz politikası: Türkiye uygulaması*. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Çalışma Raporları No. 11/17.

Cinel, E. A. (2018). Türkiye ekonomisinin kırılgan yapısı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10(23),* 57-66.

Erdem, S., & Yıldız, A. (2019). Türkiye'de faiz politikalarının ekonomik etkileri. *Ekonomi ve Finans Araştırmaları Dergisi, 12(3),* 205-219.

Irmak, E. (2023). Türkiye'deki cari açık sorunu: Yapısal nedenleri ve çözüm önerileri. *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi, 9(1),* 51-68.

Tezer, H. (2016). Türkiye ekonomisinin 2003-2014 yılları arasındaki makro-ekonomik görünümü ve ekonomik kırılganlık belirtileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4(35),* 144-165.

Topçu, E. (2017). Enflasyon oranı-ekonomik büyüme ilişkisi: Türkiye örneği. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, 7(2),* 180-191.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB). (2024, Aralık 10). *Enflasyon ve faiz oranları*.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB). (2024, Aralık 11). *Elektronik Veri Dağıtım Sistemi (EVDS)*.

Yiğiter, Ş. Y., & Sarı, S. S. (2022). Türkiye özelinde finansal kırılganlık ve temel ekonomik göstergeler. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi, 1(67),* 1-13. https://doi.org/10.26650/MED.1121035